

|                            |                                |
|----------------------------|--------------------------------|
| Súd:                       | Najvyšší súd SR                |
| Spisová značka:            | 9Cdo/26/2021                   |
| Identifikačné číslo spisu: | 4118206332                     |
| Dátum vydania rozhodnutia: | 28.02.2023                     |
| Meno a priezvisko:         | JUDr. Marián Sluk              |
| Funkcia:                   | sudca                          |
| ECLI:                      | ECLI:SK:NSSR:2023:4118206332.1 |

## UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne Obec Veľké Zálužie, so sídlom vo Veľkom Záluží, Obecná 955, IČO: 00 308 595, zastúpenej Mgr. Ľudmilou Krajínčákovou Blahovou, advokátkou, so sídlom vo Veľkom Záluží, Jána Hollého 1468/9, proti žalovanej Mgr. Jane Chňapekovej, bývajúcej vo Veľkom Záluží, Budín 1129, zastúpenej JUDr. Adrianou Pukaj Kerestešovou, advokátkou, so sídlom v Nitre, Kmeťkova 23, o zaplatenie 6.300,- eur, vedenom na Okresnom súde Nitra pod sp. zn. 10C/65/2018, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Nitre z 29. januára 2020 sp. zn. 5Co/18/2019 v spojení s doplniacim rozsudkom zo 4. marca 2020 sp. zn. 5Co/18/2019, takto

### rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Nitre z 29. januára 2020 sp. zn. 5Co/18/2019 v spojení s doplniacim rozsudkom zo 4. marca 2020 sp. zn. 5Co/18/2019 z r u š u j e a vec vracia Krajskému súdu v Nitre na ďalšie konanie.

### Odôvodnenie

1. Okresný súd Nitra (ďalej len „prvoinštančný súd“ alebo „súd prvej inštancie“) (v poradí prvým) rozsudkom z 22. mája 2013 č. k. 10C/33/2012-80 rozhodol tak, že žalovaná je povinná zaplatiť žalobkyni 6.300,- eur, v zostávajúcej časti žalobu zamietol a rozhodol o trovách konania. Rozhodnutie odôvodnil tým, že dohoda o vyplatení odstupného bola v tejto časti neplatná, pretože bola v rozpore s § 76 ods. 1 zákona č. 311/2001 Z. z. v znení účinnom v čase uzatvorenia Dohody o skončení pracovného pomeru z 20. decembra 2010 (ďalej len „Zákonník práce“) a žalovaná musela vedieť, že jej vyplatené odstupné nepatrí a preto nemohla byť dobromyseľná, čomu nasvedčujú aj okolnosti, za ktorých sa uzatvárali dohody o skončení pracovného pomeru a aj to, že odstupné sa vyplácalo mimo výplatného termínu. V časti nároku na zaplatenie ceny služieb za používanie mobilného telefónu žalobkyňa neunesla dôkazné bremeno svojich tvrdení.

1.1. Krajský súd v Nitre (ďalej len „odvolací súd“) (v poradí prvým rozhodnutím) na odvolanie žalovanej rozsudkom z 9. apríla 2014 sp. zn. 5Co/281/2013 zmenil (prvý) rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutej vyhovujúcej časti tak, že žalobu zamietol s odôvodnením, že dohoda o odstupnom je prejavom autonómnej vôle zmluvných strán, ktorý neodporuje § 76 ods. 1 Zákonníka práce, resp. ostatným pracovnoprávnym predpisom a pretože žalovaná nebola vysokoškolsky vzdelaná v oblasti práva nemohla byť nedobromyseľná v otázke prijatia odstupného.

1.2. Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok odvolacieho súdu uznesením z 29. novembra 2016 sp. zn. 5Cdo/377/2014 zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie s tým, že hoci podľa § 76 ods. 1 Zákonníka práce si mohli zmluvné strany dohodnúť aj vyššie odstupné, ale žalovaná vykonávala práce vo verejnom záujme a preto bolo potrebné na pracovnoprávny vzťah aplikovať zákon č. 552/2003 Z. z. o výkone práce vo verejnom záujme v znení účinnom v čase uzatvorenia Dohody o skončení pracovného pomeru z 20. decembra 2010 (ďalej len „zákon o výkone práce vo verejnom záujme“), kde je v §13b stanovená maximálna hranica odstupného a nepriamo aj špecifická podmienka poskytnutia odstupného nad rámec stanovený Zákonníkom práce, ktoré ustanovenie je kogentné a nepripúšťa odchýlky. Dovolací súd vytýkal odvolaciemu súdu aj to, že nevenoval žiadnu pozornosť ostatným okolnostiam uzatvárania dohody o skončení pracovného pomeru, na ktoré žalobkyňa poukazovala a ktoré posudzoval súd prvej inštancie a uspokojil sa iba s jej nedostatočnou znalosťou žalovanej so Zákonníkom práce, pričom neposudzoval ani jej znalosti zákona o výkone práce vo verejnom záujme.

1.3. Odvolací súd (v poradí druhým rozhodnutím) uznesením z 26. februára 2018 sp. zn. 5Co/27/2017 (prvý) rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutej vyhovujúcej časti následne zrušil s tým, že súd prvej inštancie na daný právny vzťah neaplikoval zákon o výkone práce vo verejnom záujme.

1.4. Okresný súd Nitra (ďalej len „prvoinštančný súd“ alebo „súd prvej inštancie“) (v poradí druhým) rozsudkom zo 17. septembra 2018 č. k. 10C/65/2018-317 zaviazal žalovanú zaplatiť žalobkyni 6.300,- eur do 15 dní od právoplatnosti tohto rozsudku a rozhodol, že žalobkyňa má proti žalovanej nárok na náhradu trov konania v rozsahu 91,50 %.

1.5. V odôvodnení svojho rozsudku uviedol, že v konaní nebolo sporné, že žalovaná bola v pracovnom pomere k žalobkyni od 3. marca 2003 do 26. decembra 2010 a od 3. januára 2007 bola vymenovaná za prednostku jeho obecného úradu, v ktorej funkcii bola aj v čase skončenia jej pracovného pomeru. Žalovaná pri skončení pracovného pomeru teda vykonávala práce vo verejnom záujme a preto je potrebné na tento pracovnoprávny vzťah aplikovať primárne ustanovenia zákona o výkone práce vo verejnom záujme a len subsidiárne Zákonník práce a to aj vzhľadom na právny názor súdov vyššieho stupňa, ktorým je súd prvej inštancie pri rozhodovaní viazaný. V súlade s týmto právnym názorom nič nebránilo uzatvoreniu dohody, ktorou boli rozšírené dôvody poskytnutia odstupného nad rámec tohto ustanovenia podľa ustanovenia § 76 ods. 1 Zákonníka práce. V konaní nebolo sporné ani to, že žalobkyňa vyplatila žalovanej na základe dohody o skončení pracovného pomeru uzavretej 20. decembra 2010 mimo jej výplatného termínu odstupné vo výške šesťnásobnú jej priemerného mesačného platu t. j. 6.300,- eur. Kým Zákonník práce v prípade odstupného stanovuje podmienky poskytnutia a minimálnu výšku nároku zamestnanca, zákon o výkone práce vo verejnom záujme ustanovením § 13b písm. b) stanovuje maximálnu hranicu tohto nároku a nepriamo aj špecifickú podmienku odstupného nad rámec stanovený Zákonníkom práce a to existenciu platnej podnikovej kolektívnej zmluvy, ktoré ustanovenie je kogentné a nepripúšťa odchýlky. V konaní nebolo sporné, že žalobkyňa nemal podnikovú kolektívnu zmluvu. Zvýšenie odstupného preto nemohlo byť dojednané v súlade s § 13b písm. b) zákona o výkone práce vo verejnom záujme. Dohoda o vyplatení šesťmesačného odstupného obsiahnutá v dohode o skončení pracovného pomeru je preto rozpor so zákonom neplatná podľa § 39 a § 41 Občianskeho zákonníka. Žalovaná je podľa § 222 Zákonníka práce povinná vydať bezdôvodne prijaté odstupné žalobkyni. Žalobkyňa má však podľa § 222 ods. 6 Zákonníka práce právo požadovať vrátenie neprávom vyplatených súm od žalovanej iba ak by vedela alebo musela z okolností predpokladať, že ide o sumy nesprávne určené alebo omylom vyplatené a preto súd skúmal, či takéto okolnosti existovali. Žalovaná sa v konaní bránila tým, že odstupné prijala v dobrej viere, pretože dohodu o skončení pracovného pomeru vypracovala advokátska kancelária s výnimkou výšky, ktorú ponechali na zváženie starostovi a zastupujúca prednostka ju s advokátskou kanceláriou konzultovala a preto mala za to, že je v súlade so zákonom. O vyplatenie odstupného mimo výplatného termínu nežiadala. V konaní bolo preukázané, že advokátska kancelária vypracovala vzory dohôd, ale podľa vyjadrenia svedkov, nešlo o konkrétne dohody s konkrétnymi zamestnancami, ale iba o ich vzory, kde sa mali dopĺňať, okrem iného, aj údaje o výške odstupného. Súd v súlade s právnym názorom vyššieho stupňa venoval pozornosť aj ostatným okolnostiam uzatvárania dohody o skončení pracovného pomeru. V konaní bolo preukázané, že žalovaná pracovala u žalobkyne v pozícii vedúcej personálneho útvaru a aj prednostky jeho obecného úradu a preto okrem Zákonníka práce mala poznať a podľa jej vyjadrenia aj poznala zákon o výkone práce vo verejnom záujme. Musela vedieť, že žalobkyňa nemá kolektívnu podnikovú zmluvu a preto musela vedieť, že odstupné nebolo dohodnuté platne. Odstupné bolo okrem toho vyplatené krátko pred

nástupom novozvoleného starostu, v rozpore so znením dohody mimo výplatného termínu. Zo všetkých uvedených dôvodov mal súd za to, že žalovaná vedela alebo musela z týchto okolností predpokladať, že ide o sumy nesprávne určené a preto je žaloba v časti o zaplatenie 6.300,- eur podľa § 222 ods. 6 Zákonníka práce dôvodná. Súd preto rozhodol, že žalovaná je povinná vydať žalobkyni bezdôvodné obohatenie 6.300,- eur, ktoré jej bolo podľa výplatnej pásky vyplatené v takejto výške, pričom daň z tohto príjmu 1.197,- eur jej bola vrátená za daňové priznanie za rok 2010.

2. Krajský súd v Nitre (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalovanej (v poradí tretím rozhodnutím) rozsudkom z 28. januára 2020 sp. zn. 5Co/18/2019 v spojení s doplniacím rozsudkom zo 4. marca 2020 sp. zn. 5Co/18/2019 potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie, žalobkyni nepriznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania a žalobkyni voči žalovanej priznal nárok na náhradu trov dovolacieho konania vo výške 100 %.

2.1. Na potvrdenie správnosti napadnutého rozsudku odvolací súd poznamenáva, že súhlasne s prvoinštančným súdom je potrebné prijať ten záver, že s poukazom na závery vykonaného dokazovania, ako aj okolnosti uzatvorenia dohody o skončení pracovného pomeru, súčasťou ktorej bola aj dohoda o vyplatení šesťmesačného odstupného pre žalovanú, žalovaná musela vedieť alebo musela aspoň z okolností uzatvorenia tejto dohody predpokladať, že dojednaná výška odstupného jej nepatrí, resp. je určená nesprávne v neprospech jej zamestnávateľa. V tejto súvislosti je potrebné poukázať aj na tú skutočnosť, že na kreovaní tejto dohody sa podieľala aj samotná žalovaná, ktorá z titulu vykonávania funkcie vedúcej personálneho útvaru, resp. prednostu žalobkyne, na základe týchto funkcií musela ovládať aj príslušné ustanovenia špeciálneho predpisu (zákona o výkone práce vo verejnom záujme) a zároveň aj všeobecného predpisu (Zákonník práce). Samotná žalovaná v tejto súvislosti nepoprela tú skutočnosť, že by nepoznala zákona o výkone práce vo verejnom záujme, ako aj to, že žalobkyňa v inkriminovanom čase nemal platne uzatvorenú podnikovú kolektívnu zmluvu. Vychádzajúc z uvedeného a najmä pre to, že žalovaná sa svojou osobnou účasťou podieľala na kreovaní predmetnej dohody o skončení pracovného pomeru a zároveň aj dohody o vyplatení šesťmesačného odstupného, v jej prospech nemôže byť aplikované ust. § 17 Zák. práce (ako sa domáhala v podanom odvolaní), pretože neplatnosť tejto dohody ako jej priama účastníčka popri žalobkyni spôsobila aj ona.

2.2. V kontexte uvedeného je potrebné prijať ten záver, že v predmetnom konaní zo strany žalobkyne došlo k uneseniu dôkazného bremena v súvislosti s preukázaním nedobromyseľnosti žalovanej, pokiaľ ide o prevzatie (vyplatenie) šesťmesačného odstupného v sume 6.300,- eur, čím bol daný dôvod pre vyhovieť žalobnému návrhu žalobkyne ohľadne zaplatenia sumy 6.300,- eur s poukazom na ust. § 222 ods. 6 Zákonníka práce. Vykonaným dokazovaním zo strany prvoinštančného súdu v jeho komplexnom pojatí bolo preukázané prijatie žalovaných finančných prostriedkov žalovanou v rozpore so zákonom, konkrétne s ust. § 13b písm. b/ zákona o výkone práce vo verejnom záujme, čo zavdalo pre prvoinštančný súd právne relevantný dôvod k vyhovneniu podanej žalobe voči žalovanej ohľadne zaplatenia sumy 6.300,- eur.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala dovolanie žalovaná, jeho prípustnosť odôvodnila § 420 písm. f/ CSP a § 421 ods. 1 písm. b/ zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“). Žalovaná žiadala zrušiť rozsudok a doplniací rozsudok odvolacieho súdu a vec vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

3.1. Dovolačie dôvody podľa § 420 písm. f/ CSP vymedzila žalovaná tak, že v tomto konaní je slabšou stranou, a preto sa súdy mali zaoberať tým, že by bola povinná vrátiť odstupné ako plnenie z neplatného právneho úkonu iba v takom prípade, ak by neplatnosť právneho úkonu spôsobila výlučne sama. Súd prvej inštancie sa touto podmienkou nezaoberal vôbec a odvolací súd tak urobil iba na základe podaného odvolania žalovanej

3.2. Právne otázky v zmysle dovolacieho dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP vymedzila dovolaateľka nasledovne: „1. či je možné v súlade s princípom zmluvnej voľnosti podľa § 1 ods. 6 Zákonníka práce uzavrieť pri výkone práce vo verejnom záujme dohodu zamestnanca a zamestnávateľa, na základe ktorej bude zamestnancovi pri skončení pracovného pomeru poskytnuté odstupné v dohodnutej výške bez existencie platnej podnikovej kolektívnej zmluvy, a či týmto nedochádza k porušeniu kogentného ustanovenia § 13b písm. b) zákona č. 552/2003 Z. z. o výkone práce vo verejnom záujme“ a súčasne „2. za akých podmienok je zamestnanec povinný zamestnávateľovi vrátiť

vyplatené odstupné.“

3.3. K prvej otázke žalovaná uviedla, že v zmysle § 76 ods. 1 a 2 Zákonníka práce nevyplyva, že by zamestnancovi nemohlo vzniknúť právo na odstupné inak - napríklad na základe dohody zamestnanca a zamestnávateľa alebo na základe vnútorného predpisu. Zákon o výkone práce vo verejnom záujme neobsahuje osobitnú úpravu odstupného - iba v § 13b ods. 1 písm. b) stanovuje, že zvýšenie odstupného možno v podnikovej kolektívnej zmluve dohodnúť najviac o dvojnásobok funkčného platu alebo priemerného mesačného zárobku. Ustanovenie § 13b ods. 1 písm. b) zákona o výkone práce vo verejnom záujme podľa mienky žalovanej dopadá iba na tú situáciu, keď zamestnancovi vznikne právo na odstupné v prípadoch uvedených v § 76 ods. 1 a 2 Zákonníka práce, nakoľko tieto ustanovenia upravujú minimálnu výšku odstupného, ktorú je zamestnávateľ povinný zamestnancovi vyplatiť, keď limituje už len zvýšenie odstupného v podnikových kolektívnych zmluvách.

3.4. K druhej otázke žalovaná uviedla, že zamestnanec je povinný vydať plnenie z neplatného právneho úkonu zamestnávateľovi len za splnenia podmienok uvedených v § 222 ods. 6 Zákonníka práce a len vtedy, ak neplatnosť právneho úkonu spôsobil výlučne sám v zmysle § 17 ods. 3 Zákonníka práce. Nemožno vychádzať z toho, že by žalovaná v tom čase bez právnického vzdelania a praxe pri výklade právnych predpisov a pri v tom čase nejednotnej judikatúre súdov ohľadne rozšírenia dôvodov poskytnutia odstupného aj na iné prípady, ako taxatívne stanovuje Zákonník práce, využila nevedomosť žalobkyne ohľadne výšky odstupného a možnosti dohody o odstupnom v prípade, ak ide o zamestnanca vykonávajúceho pre neho prácu vo verejnom záujme. K § 17 ods. 3 Zákonníka práce poukázala na to, že by bola povinná odstupné ako plnenie z neplatného právneho úkonu vydať iba v takom prípade ak by neplatnosť právneho úkonu spôsobila výlučne ona sama. Je to práve žalobkyňa, ktorá pri uzatváraní dohody o odstupnom musela vedieť, aké sú zákonné podmienky pre poskytnutie odstupného zamestnancovi, s ktorým končí pracovný pomer z iných dôvodov než sú upravené v § 76 ods. 1 a 2 Zákonníka práce, a tiež ak sú minimálne a maximálne limity pre poskytnutie odstupného.

4. Žalobkyňa sa k dovolaniu žalovanej nevyjadřila.

5. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana konania zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP je procesne prípustné a zároveň aj dôvodné, dovolanie podľa § 420 písm. f/ CSP nepovažoval za prípustné.

6. Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

7. Z hľadiska ústavného aspektu treba rešpektovať právomoc najvyššieho súdu ústavne konformným spôsobom vymedzovať si prípustnosť vecí v konaní o dovolaní a vychádzať z toho, že v prvom rade je vecou najvyššieho súdu určovať si koncepciu interpretácie prípustnosti mimoriadnych opravných prostriedkov, a to za predpokladu, že táto nie je nepriateľská z hľadiska ochrany základných práv a slobôd.

8. Dovolanie treba považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami, ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu z akýchkoľvek dôvodov a hľadísk.

9. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená, musí byť vyvážené sprísnenými a jasne čitateľnými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať bezbreho; namiesto je skôr zdržanlivý (uvážený) prístup.

10. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšej inštancie, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania. Na týchto záveroch zotrváva aj súčasná rozhodovacia prax najvyššieho súdu.

11. Dovolací súd považuje za prospešné opakovane pripomínať, že dovolanie nepredstavuje opravný prostriedok, ktorý by mal slúžiť na odstránenie nedostatkov pri ustálení skutkového stavu veci. Dovolací súd nemôže v dovolacom konaní formulovať nové skutkové závery a rovnako nie je oprávnený preskúmať správnosť a úplnosť skutkových zistení, už len z toho dôvodu, že nie je oprávnený prehodnocovať vykonané dôkazy, pretože (na rozdiel od súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu) v dovolacom konaní nemá možnosť vykonávať dokazovanie, nie je súdom skutkovým. Dovoláním sa preto nemožno úspešne domáhať revízie skutkových zistení urobených súdmi prvej a druhej inštancie, ani prieskumu nimi vykonaného dokazovania. Na hodnotenie skutkových okolností a zisťovanie skutkového stavu sú povolané súdy prvej a druhej inštancie ako skutkové súdy, a nie dovolací súd, ktorý je v zmysle § 442 CSP viazaný skutkovým stavom, tak ako ho zistil odvolací súd, a jeho prieskum skutkových zistení nespočíva v prehodnocovaní skutkového stavu, ale len v kontrole postupu súdu pri procese jeho zisťovania (porov. I. ÚS 6/2018). V rámci tejto kontroly dovolací súd síce má možnosť vyhodnotiť a posúdiť, či konanie nie je postihnuté rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.) a či konajúcimi súdmi prijaté skutkové závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo prijaté v zrejmom omyle, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces (IV. ÚS 252/04), avšak len pri dovolacom dôvode (vade zmätočnosti) v zmysle § 420 písm. f) CSP, nie pri dovolacom dôvode v zmysle § 421 ods. 1 CSP.

12. V dôsledku spomenutej viazanosti (§ 440 CSP) dovolací súd neprejednáva (ex officio) dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatnený dovolací dôvod; ide o posilnenie dispozičného princípu v dovolacom konaní (deetatizáciu dovolania), pri plnom rešpektovaní autonómie a zodpovednosti dovolateľa, pri rozhodovaní o tom, či podá dovolanie, aký dovolací dôvod uplatní a akým spôsobom ho vymedzí. S tým súvisí aj procesná pasivita dovolacieho súdu, ktorý pri prípadných vadách dovolania tieto pri riadnom zastúpení dovolateľa nenapráva.

13. Dovolací súd konštatuje aj to, že dovolacie konanie má od účinnosti Civilného sporového poriadku povahu typického „advokátskeho procesu“, a to nielen vzhľadom na znenie sporového poriadku. Spracovaniu dovolania a celkovej kvalite zastupovania dovolateľa musí advokát, dovolateľ, ktorý má vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa, ale aj zamestnanec dovolateľa, ktorý je právnická osoba nevyhnutne venovať zvýšenú pozornosť. Dovolací proces je v porovnaní s predchádzajúcou právnou úpravou podstatne rigoróznejší a odborne náročnejší. Z hľadiska posúdenia prípustnosti dovolania je teda podstatné správne vymedzenie dovolacích dôvodov spôsobom upraveným v zákone (§ 431 až § 435 CSP), a to v nadväznosti na konkrétne, dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu. Pokiaľ nie sú splnené procesné podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania, nemožno dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu podrobiť vecnému preskúmaniu v dovolacom konaní.

14. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f) CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a označiť v dovolaní náležitým spôsobom dovolací dôvod (§ 420 alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

15. Žalovaná vyvodzuje prípustnosť svojho dovolania z ustanovenia § 420 písm. f/ CSP, podľa ktorého dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

15.1. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predpokladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej voľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (viď napríklad rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, II. ÚS 3/97, II. ÚS 251/03). Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky.

15.2. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle tohto ustanovenia nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (3 Cdo 41/2017, 3 Cdo 214/2017, 8 Cdo 5/2017, 8 Cdo 73/2017). Dovolací súd preto cez prizmu v dovolaní uplatnených dovolacích námietok skúmal, či došlo k dovolateľkou namietanej procesnej vade.

15.3. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu konania v zmysle § 420 písm. f/ CSP, sú a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia.

15.4. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f/ CSP treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré (porušenie) tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

16. Dovolateľka, dovolací dôvod v zmysle § 420 písm. f/ CSP vymedzila tým, že súd prvej inštancie sa nezaoberal podmienkou pre vydanie bezdôvodného obohatenia v zmysle § 17 ods. 3 Zákonníka práce a odvolací súd tak urobil iba na základe žiadosti žalovanej, hoci tak mali učiniť ex offio.

16.1. Dovolací súd nezdieľa názor dovolateľky ohľadom namietaného deficitu. Rozhodnutie odvolacieho súdu tvorí jeden celok s potvrdeným rozhodnutím súdu prvej inštancie a ich odôvodnenia podľa názoru dovolacieho súdu v súhrne dávajú odpovede na rozhodné otázky pri posudzovaní vecnej (ne)opodstatnenosti podanej žaloby i uplatneného riadneho opravného prostriedku (odvolania žalovanej). Ak odvolací súd v plnom rozsahu odkáže na dôvody rozhodnutia súdu prvej inštancie, stačí, ak v odôvodnení rozsudku iba skonštatuje správnosť dôvodov napadnutého rozhodnutia (jeho skutkových zistení a právnych záverov), prípadne môže doplniť na zdôraznenie správnosti ďalšie dôvody, čo odvolací súd v tejto veci aj učinil.

16.2. Právo na spravodlivý proces je naplnené tým, že všeobecné súdy zistia skutkový stav a po výklade a použití relevantných právnych noriem rozhodnú tak, že ich skutkové a právne závery nie sú svojvoľné, neudržateľné a nie sú prijaté v zrejmom omyle konajúcich súdov, dôsledkom čoho by bolo popretie zmyslu a podstaty práva na spravodlivý proces.

16.3. Obsah spisu v ničom neopodstatňuje tvrdenie dovolateľky, že odvolací súd rozhodnutie dostatočne neodôvodnil. Odvolací súd zrozumiteľným a jednoznačným spôsobom uviedol dôvody, ktoré ho viedli k rozhodnutiu; pričom odôvodnenie napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu spĺňa náležitosti riadneho odôvodnenia v zmysle § 393 ods. 2 CSP. Odvolací súd konštatoval správnosť odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie, v podstatných bodoch naň odkázal (§ 387 ods. 2 CSP). Zároveň sa vysporiadal s podstatnými odvolacími námietkami (body 19. rozsudku odvolacieho súdu), ktoré sa týkali namietanej aplikácie § 17 ods. 3 Zákonníka práce, resp. vysvetlenia o nemožnosti aplikácie uvádzaného ustanovenia.

Prípadná (ne)správnosť právneho posúdenia veci odvolacím súdom nezakladá vadu zmätočnosti v zmysle § 420 písm. CSP. Žalovaná v dovolaní sama uviedla, že sa odvolací súd zaoberal jej námietkou, preto z hľadiska princípu subsidiarity je bez významu, či sa ňou prípadne zaoberal aj súd prvej inštancie.

16.4. Odvolací súd podľa názoru dovolacieho súdu teda procesne nekonal nesprávne, spôsobom zmätočným, ktorým by žalovanej znemožnil, aby uskutočňoval jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Za procesnú vadu konania podľa § 420 písm. f/ CSP nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv dovolateľky.

17. Podľa § 421 ods.1 písm. b/ CSP dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená.

18. Podľa § 432 CSP dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia.

19. Aby určitá otázka mohla byť relevantná z hľadiska § 421 ods. 1 písm. b/ CSP, musí mať zreteľné charakteristické znaky. Predovšetkým musí ísť o otázku právnou (nie skutkovú) hmotnoprávnej alebo procesnoprávnej povahy, ktorú odvolací súd riešil a na jej riešení založil svoje rozhodnutie. Otázka relevantná podľa ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b/ CSP musí byť procesnou stranou vymedzená v dovolaní jasným, určitým, zrozumiteľným spôsobom, ktorý umožňuje posúdiť prípustnosť (prípadne aj dôvodnosť) dovolania.

19.1. So zreteľom na nastolenie právnej otázky spôsobom zodpovedajúcim § 421 ods. 1 písm. b/ CSP v spojení s § 432 CSP (s použitím ustanovenia § 124 ods. 1 CSP, pozn.) dospel dovolací súd k záveru, že dovolanie žalovanej je v danom prípade procesne prípustné. Následne preto dovolací súd skúmal, či je podané dovolanie dôvodné (či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu skutočne vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci vyššie uvedenej právnej otázky).

19.2. Žalovaná vymedzila dve otázky, ktoré podľa nej boli nesprávne posúdené a to: „1. či je možné v súlade s princípom zmluvnej voľnosti podľa § 1 ods. 6 Zákonníka práce uzavrieť pri výkone práce vo verejnom záujme dohodu zamestnanca a zamestnávateľa, na základe ktorej bude zamestnancovi pri skončení pracovného pomeru poskytnuté odstupné v dohodnutej výške bez existencie platnej podnikovej kolektívnej zmluvy, a či týmto nedochádza k porušeniu kogentného ustanovenia § 13b písm. b) zákona č. 552/2003 Z. z. o výkone práce vo verejnom záujme“ (ďalej aj „prvá otázka“) a súčasne „2. za akých podmienok je zamestnanec povinný zamestnávateľovi vrátiť vyplatené odstupné.“ (ďalej aj „druhá otázka“)

19.3. Podľa § 76 ods. 1 Zákonníka práce zamestnancovi, s ktorým zamestnávateľ skončí pracovný pomer výpoveďou z dôvodov uvedených v § 63 ods. 1 písm. a) alebo b) alebo z dôvodu, že zamestnanec stratil vzhľadom na svoj zdravotný stav podľa lekárskeho posudku dlhodobú spôsobilosť vykonávať doterajšiu prácu alebo dohodou z tých istých dôvodov, patrí pri skončení pracovného pomeru odstupné v sume najmenej dvojnásobku jeho priemerného mesačného zárobku. Ak pracovný pomer zamestnanca trval u zamestnávateľa najmenej päť rokov, patrí mu odstupné v sume najmenej trojnásobku jeho priemerného mesačného zárobku.

Podľa § 76 ods. 2 Zákonníka práce zamestnancovi, s ktorým zamestnávateľ skončí pracovný pomer výpoveďou alebo dohodou z dôvodov, že zamestnanec nesmie vykonávať prácu pre pracovný úraz, chorobu z povolania alebo pre ohrozenie touto chorobou, alebo ak na pracovisku dosiahol najvyššiu prípustnú expozíciu určenú rozhodnutím príslušného orgánu verejného zdravotníctva, patrí pri skončení pracovného pomeru odstupné v sume najmenej desaťnásobku jeho priemerného mesačného zárobku.

Podľa § 17 ods. 3 prvá veta Zákonníka práce neplatnosť právneho úkonu nemôže byť zamestnancovi na ujmu, ak neplatnosť nespôsobil sám.

Podľa § 222 ods. 1 Zákonníka práce ak sa zamestnanec bezdôvodne obohatí na úkor zamestnávateľa alebo ak sa zamestnávateľ bezdôvodne obohatí na úkor zamestnanca, musí obohatenie vydať.

Podľa § 222 ods. 2 Zákonníka práce bezdôvodné obohatenie na účely tohto zákona je majetkový prospech získaný plnením bez právneho dôvodu, plnením z neplatného právneho úkonu, plnením z

právneho dôvodu, ktorý odpadol, ako aj majetkový prospech získaný z nepoctivých zdrojov.

Podľa § 222 ods. 6 Zákonníka práce vrátenie neprávom vyplatených súm môže zamestnávateľ od zamestnanca požadovať, ak zamestnanec vedel alebo musel z okolností predpokladať, že ide o sumy nesprávne určené alebo omylom vyplatené, a to v lehote do troch rokov od ich výplaty.

Podľa § 13b písm. b) zákona o výkone práce vo verejnom záujme v podnikovej kolektívnej zmluve možno dohodnúť zvýšenie odstupného najviac o dvojnásobok funkčného platu alebo priemerného mesačného zárobku.

19.4. V danom prípade dovolací súd už vo svojom predchádzajúcom rozhodnutí sp. zn. 5Cdo/377/2014 vyslovil právny záver, že odstupné v zmysle § 76 Zákonníka práce je možné dohodnúť medzi zamestnávateľom a zamestnancom aj v iných prípadoch ako je upravené v tomto ustanovení, ale v prípade, ak sa na pracovný pomer vzťahuje zákon o výkone práce vo verejnom záujme, je v ňom ustanovená horná hranica výšky odstupného, ktorú navyše obsahuje nepriamo aj špecifickú podmienku, t. j. existenciu podnikovej kolektívnej zmluve. Súd nižšej inštancie viazaný právnym názorom v danom prípade zistili dostatočný skutkový stav a správne postupovali, keď dohodu o odstupnom obsiahnutú v dohode o skončení pracovného pomeru posúdili ako absolútne neplatnú pre jej rozpor s §13b písm. b) zákona o výkone práce vo verejnom záujme. Účelom § 13b písm. b) je limitovať výšku odstupného v podnikových kolektívnych zmluvách vzhľadom k tomu, že ide o zamestnávateľov, ktorí sú financovaní zo štátneho rozpočtu. Dovolací súd sa v prípade prvej otázky stotožňuje s právnym názorom vyjadreným v rozsudku odvolacieho súdu.

20. Ak neplatnosť právneho úkonu spôsobí výlučne zamestnanec, len v takom prípade je taký neplatný právny úkon na ujmu zamestnanca a zamestnanec je povinný vydať prípadné bezdôvodné obohatenie za splnenia zákonných predpokladov (rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 20. decembra 2010 sp. zn. 1Cdo/123/2009). Z dikcie citovaného § 17 ods. 3 Zákonníka práce („... ak neplatnosť nespôsobil sám“) vyplýva, že neplatnosť právneho úkonu môže byť na ujmu zamestnanca, iba ak neplatnosť právneho úkonu spôsobí zamestnanec výlučne sám pri existencii plného zavinenia na jeho strane. Inými slovami, ak v dôsledku neplatného právneho úkonu vznikla zamestnancovi škoda, zodpovedá za ňu zamestnávateľ v plnom rozsahu i v takom prípade, ak neplatnosť právneho úkonu spôsobil hoci len sčasti, v krajnom prípade aj vtedy, ak škoda vznikla objektívne bez zavinenia zamestnanca, a to za podmienky, že sú splnené ďalšie predpoklady zodpovednosti (viď sp. zn. I. ÚS 501/2011 bod 20).

20.1. Zásada, že neplatnosť právneho úkonu nemôže byť zamestnancovi na ujmu, ak ju nespôsobil výlučne sám, vyjadruje zvýšenú ochranu zamestnanca v pracovnoprávných vzťahoch. Ako vyplýva z citovaných ustanovení, neplatnosť pracovnoprávneho úkonu môže byť zamestnancovi na ujmu len vtedy, keď ju spôsobil výlučne sám. V prípade, že neplatnosť spôsobil výlučne zamestnávateľ alebo že by bola spôsobená obidvoma účastníkmi pracovnoprávneho vzťahu, nie je zamestnanec povinný nahradiť zamestnávateľovi škodu, ktorá by mu prípadne následkom takého pracovnoprávneho úkonu vznikla a nejde u neho ani o bezdôvodné obohatenie. Na záver o tom, ktorý z účastníkov pracovnoprávneho úkonu výlučne spôsobil jeho neplatnosť, poprípade, že neplatnosť bola spôsobená oboma účastníkmi, je možné usúdiť predovšetkým z okolností konkrétneho prípadu. Ide teda o to, kto z účastníkov pracovnoprávneho úkonu svojím konaním alebo opomenutím v súvislosti s uzatváraním zmluvy vyvolal (zapríčinil) dôvod neplatnosti, poprípade, či zistený dôvod neplatnosti je výsledkom spoločného konania alebo opomenutia oboch účastníkov pracovnoprávneho úkonu (porovnaj napr. rozsudok Najvyššieho súdu ČR z 30. marca 2012 sp. zn. 21 Cdo 3249/2010). Ak prijme teda zamestnanec od zamestnávateľa plnenie na základe neplatného pracovnoprávneho úkonu, ide o bezdôvodné obohatenie, ktoré je povinný zamestnávateľovi vydať, len ak zamestnanec spôsobil neplatnosť pracovnoprávneho úkonu výlučne sám (porovnaj rozsudok Najvyššieho súdu ČR z 20. mája 2011 sp. zn. 21 Cdo 891/2010). Zamestnanec je povinný vydať zamestnávateľovi plnenie z neplatného pracovnoprávneho úkonu len za splnenia podmienok uvedených v Zákonníku práce a len vtedy ak neplatnosť právneho úkonu spôsobil výlučne sám (porovnaj napr. rozsudok Najvyššieho súdu ČR z 11. júna 2013 sp. zn. 21 Cdo 1573/2012).

20.2. V prípade druhej otázky odvolací súd v prejednávanej veci ustálil (bod 14. odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu), že žalovaná sa svojou osobnou účasťou podieľala na kreovaní podmienok dohody o skončení pracovného pomeru a zároveň dohody o vyplatení šesťmesačného odstupného a v jej prospech

nemôže byť aplikované ustanovenie § 17 Zákonníka práce, pretože neplatnosť tejto dohody ako jej priama účastníčka popri žalobkyni spôsobila aj žalovaná. Z uvedeného je zrejmé, že odvolací súd vychádzal z toho, že neplatnosť dohody o odstúpnom v rámci dohody o skončení pracovného pomeru spôsobili obe strany. Pre úspešné uplatnenie práva na vrátenie bezdôvodného obohatenia na základe neplatného pracovnoprávneho úkonu je potrebné okrem splnenia podmienok podľa § 222 ods. 6 Zákonníka práce, aby neplatnosť spôsobil výlučne zamestnanec v zmysle § 17 ods. 3 Zákonníka práce. Zákonník práce v tomto ustanovení zakotvuje ochranu zamestnanca v prípade, keď neplatnosť právneho úkonu nespôsobil výlučne sám. V uvedenom kontexte nie je udržateľný právny názor odvolacieho súdu, že v danej veci nemôže byť aplikované ustanovenie § 17 Zákonníka práce.

21. Dovolací súd na základe vyššie uvedeného dospel k záveru, že dovolanie žalobkyne je v zmysle § 421 ods. 1 písm. b/ CSP prípustné a zároveň aj dôvodné, preto napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil a vec tomuto súdu vrátil na ďalšie konanie (§ 449 ods. 1 a § 450 CSP). V ďalšom konaní je odvolací súd právnym názorom dovolacieho súdu viazaný (§ 455 CSP).

22. V novom rozhodnutí odvolací súd rozhodne znova o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

23. Toto uznesenie bolo prijaté senátom najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

#### **Poučenie:**

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.